

Puntdevista15. Són necessaris els llibres de text? (4/5/2017)

Al mateix temps que s'obren els períodes de preinscripció i de matriculació en els diversos nivells del sistema educatiu, els docents i els centres comencen a pensar en propostes pel proper curs, entre les quals hi entren els recursos didàctics i els llibres de text. D'aquests em parlarem avui.

Els anomenats genèricament "llibres de text" han estat sovint al punt de mira dels qui proclamen una renovació pedagògica; això a banda dels debats respecte al seu preu, si han de ser gratuïts, si s'han de mantenir sense canvi durant varis anys, si s'han de compartir o traspassar entre els alumnes, etc. Totes aquestes qüestions no les puc tractar en un escrit breu com el present, de manera que em centraré en la perspectiva més pedagògica del tema, si bé aquesta pot influir clarament en les altres.

La qüestió principal que entenc cal resoldre és la conveniència o no d'emprar llibres de text com a materials de referència en l'escolarització. D'entrada aclarir que sota l'esmentada denominació de *llibres de text* hi cap una àmplia diversitat de materials que no poden ser jutjats de manera global. I dins de cadascun d'aquests materials segur que hi trobaríem exemples de qualitat ben diversa. No hi ha cap dubte que un docent - o un equip de docents - pot preparar tots els materials didàctics necessaris perquè els alumnes accedeixin a la informació i puguin realitzar activitats d'aprenentatge i de recuperació que calgui, de la mateixa manera que es poden emprar materials elaborats per editorials o col·lectius que facilitin totes aquestes actuacions, gràcies al treball que han desenvolupat altres docents contractats o implicats. Qüestions econòmiques a banda, la decisió respecte a l'adopció de materials didàctics elaborats per persones i empreses externes al centre ha de ser fruit de la convicció que suposen un ajut per a la línia pedagògica escollida.

És clar també que els recursos digitals i el seu accés mitjançant internet ja són avui la principal font d'informació. Fins i tot els llibres convencionals poden ser emprats en la seva versió digitalitzada, sense que per això varii gaire la seva possible funcionalitat didàctica. Emprar un text imprès en paper o penjat en la web de l'escola per ser consultat pels alumnes no difereix en la seva funcionalitat didàctica; pot ser una qüestió de comoditat o de economia. Allò que és realment rellevant és la naturalesa del text, les seves possibilitats per l'aprenentatge i el tipus d'aprenentatge que fomenten. La presentació i disseny tampoc és qüestió menor a l'hora d'atraure l'interès dels alumnes, certament.

Els qui defensen l'eliminació dels llibres de text han de vetllar perquè hi hagi fonts documentals que permetin adquirir l'hàbit de la lectura, i també fonts documentals que estiguin a l'abast per adquirir informacions de manera fiable i sistemàtica. Si els docents volen confeccionar personalment aquestes fonts, poden fer-ho, naturalment, però procurant que tinguin la qualitat necessària, de fons i forma. Esquemes simples, fotocòpies desorganitzades, *powers-points*, i demés, difícilment fomentaran el gust per la lectura i per l'aventura de trobar informacions ben estructurades i fiables. Cal pensar en el moment d'aprendre però també en els moments quan cal consolidar i recuperar els aprenentatges.

Una qüestió cal tenir clara: no són indiferents els recursos emprats en el procés d'ensenyament-aprenentatge per a la consecució de certs resultats. Ja el

recordat McLuhan va afirmar que “el mitjà és el missatge”, per destacar que obtenir informació d’un mitjà imprès no és el mateix que fer-ho de la televisió (aleshores no hi havia internet) o de la ràdio. Per tant, quan s’insisteix que les competències bàsiques signifiquen capacitats per desenvolupar-se en la vida quotidiana i suposen la base per a seguir aprenent al llarg de la vida, es fàcil concloure la necessitat de conèixer i emprar recursos propis d’aquesta vida quotidiana, i els mitjans impresos, en paper i digitals, segueixen sent fonts indiscutibles d’informació i d’opinió dels nostres temps, al costat dels audiovisuals, naturalment; com ho és la capacitat de trobar, seleccionar i valorar les informacions obtingudes per fonts diverses, els digitals i les no digitals.

Com gairebé en totes les qüestions pedagògiques, cal cercar allò que convé més als educands. I en aquest cas els convé tenir fonts d’informació fiables, i atractives, textos motivadors de la lectura, materials que els ajudin a la reflexió i fomentin l’autoavaluació, materials per a practicar i consolidar les informacions i habilitats, etc. Si tot això ho vol fer i editar el centre amb qualitat, endavant; en cas contrari, sense perdre la pròpia iniciativa i vetllant per l’accessibilitat de tots els alumnes, val la pena escollir de l’àmplia gama que ofereix el món editorial. Com ja he dit, no s’ha oblidar que els materials editorials els realitzen docents generalment ben preparats, ¿no?

Jaume Sarramona

(www.sarramona.net)